

Obres escollides de Lenin en català

LA GUERRA DE GUERRILLES

V. I. LENIN

Gener 1906

2ª edició

Edicions internacionals Sedov

La qüestió de l'acció guerrillera és del màxim interès per al nostre partit i per a les masses obreres. Ja ens hem referit de passada a ella més d'una vegada, i ara, tal com ho havíem promès, ens proposem oferir una exposició més completa de les nostres idees al respecte.

I

Comencem pel principi. ¿Quines són les exigències fonamentals que tot marxista ha de presentar per a l'anàlisi de la qüestió de les formes de lluita? En primer lloc, el marxisme es distingeix de totes les formes primitives del socialisme perquè no lliga el moviment a una sola forma determinada de lluita. El marxisme admet les formes més diverses de lluita; a més, no les "inventa", sinó que generalitza, organitza i fa conscients les formes de lluita de les classes revolucionàries que apareixen per si mateixes en el curs del moviment. El marxisme, totalment hostil a totes les fórmules abstractes, a totes les receptes doctrines, exigeix que es preste molta atenció a la lluita de masses en curs que, amb el desenvolupament del moviment, el creixement de la consciència de les masses i l'agudització de les crisis econòmiques i polítiques, engendra constantment nous i cada vegada més diversos mètodes de defensa i atac. Per açò, el marxisme no rebutja categòricament cap forma de lluita. El marxisme no es limita, en cap cas, a les formes de lluita possibles i existents només en un moment donat, admetent l'aparició *inevitable* de formes de lluita noves, desconegudes dels militants d'un període donat, al canviar la conjuntura social. El marxisme, en aquest sentit, *aprèn*, si pot dir-se així, de la pràctica de les masses, lluny de pretendre *ensenyar* a les masses formes de lluita inventades per "sistematitzadors" de gabinet. Sabem (deia, per exemple, Kautsky, a l'examinar les formes de la revolució social) que la vinent crisi ens portarà noves formes de lluita que no podem preveure ara.

En segon lloc, el marxisme exigeix que la qüestió de les formes de lluita siga enfocada *històricament*. Plantejar aquesta qüestió fora de la situació històrica concreta significa no comprendre

l'abecé del materialisme dialèctic. En els diversos moments de l'evolució econòmica, segons les diferents condicions polítiques, culturals i nacionals, de costums, etc., apareixen en primer pla distintes formes de lluita, i es converteixen en les formes de lluita principals; i, en relació amb açò, es modifiquen al seu torn les formes de lluita secundàries, accessòries. Voler respondre sí o no a propòsit d'un determinat procediment de lluita, sense examinar en detall la situació concreta d'un moviment donat, la fase determinada del seu desenvolupament, significa abandonar completament la posició del marxisme.

Aquests són els dos principis teòrics fonamentals que han de guiar-nos. La història del marxisme a Europa Occidental ens subministra innumerables exemples que confirmen el que s'ha dit. La socialdemocràcia europea considera, en el moment actual, el parlamentarisme i el moviment sindical com les principals formes de lluita; en el passat reconeixia la insurrecció i està plenament disposada a reconèixer-la en l'esdevenidor si la situació canvia, malgrat l'opinió dels liberals burgesos, com els cadets i els bezzaglavtzi russos. La socialdemocràcia negava la vaga general en la dècada del 70 com a panacea social, com a mitjà per a derrocar de colp la burgesia per la via no política, però admet plenament la vaga política de massa (sobretot, després de l'experiència russa de 1905) com *un* dels procediments de lluita, indispensable en certes condicions. La socialdemocràcia, que admetia la lluita de barricades en la dècada del 40 del segle XIX, i la rebutjava, basant-se en dades concretes, a finals del segle XIX, s'ha declarat plenament disposada a revisar aquesta última opinió i a reconèixer la conveniència de la lluita de barricades després de l'experiència de Moscou, que ha iniciat segons les paraules de Kautsky, una nova tàctica de les barricades.

II

Establits els principis generals del marxisme, passem a la revolució russa. Recordem el desenvolupament històric de les formes de lluita que ha fet aparèixer. Primer, les vagues econòmiques dels obrers (1896-1900), després, les manifestacions polítiques d'obriers i estudiants (1901-1902), les revoltes camperoles (1902), el principi de les vagues polítiques de masses combinades de diversos modes amb les manifestacions (Rostov 1902, les vagues de l'estiu de 1903, el 9 de gener de 1905), la vaga política en tota Rússia amb casos locals de combats de barricades (octubre de 1905), la lluita massiva de barricades i la insurrecció armada (desembre de 1905), la lluita parlamentària pacífica (abril-juny de 1906), els aixecaments militars parcials (juny de 1905-juliol de 1906), les revoltes parcials de camperols (tardor de 1905-tardor de 1906). Tal és l'estat de coses en la tardor de 1906, des del punt de vista de les formes de lluita en general. La forma de lluita amb què l'autocràcia "contesta" és el pogrom de les centúries negres, començant pel de Kishiniov en la primavera de 1903, i acabant pel de Siedlce en la tardor de 1906. Durant tot aquest període l'organització de pogroms per les centúries negres i les matances de jueus, estudiants, revolucionaris, obrers conscients, han anat constantment en augment i s'han anat perfeccionant, unint-se la violència de la xusma subornada a la violència de les tropes centurionegristes, arribant fins a utilitzar l'artilleria en aldees i ciutats, en combinació amb expedicions punitives, trens de repressió, etc.

Tal és el fons essencial del quadro. Sobre aquest fons es dibuixa (evidentment com quelcom particular, secundari, accessori) el fenomen en estudi i a l'apreciació del qual està consagrat el present article. En què consisteix aquest fenomen? Quines són les seues formes? I quines les seues causes? Quan va sorgir i fins on s'ha estès? Quina és la seua significació en la marxa general de la revolució? Quines són les seues relacions amb la lluita de la classe obrera, organitzada i dirigida per la socialdemocràcia? Aquestes són les qüestions que hem d'abordar ara, després d'haver esbossat el fons general del quadro.

El fenomen que ens interessa és la lluita armada. Sostenen aquesta lluita individus aïllats i petits grups. Uns pertanyen a les organitzacions revolucionàries, altres (la *majoria*, en certa part de Rússia) no pertanyen a cap organització revolucionària. La lluita armada persegueix dos fins diferents, que és necessari distingir *rigorosament*: en primer lloc, aquesta lluita es proposa l'execució de persones aïllades, dels caps i subalterns de la policia i de l'exèrcit; en segon lloc, la confiscació de fons pertanyents tant al govern com a particulars. Part de les sumes confiscades va al partit, part està consagrada especialment a l'armament i a la preparació de la insurrecció, part a la manutenció d'aquells que sostenen la lluita que caracteritzem. Les grans expropiacions (la del Caucas, de més de 200.000 rubles; la de Moscou, de 875.000 rubles) estaven destinades precisament als partits revolucionaris sobretot; les petites expropiacions serveixen en primer lloc, i inclús a vegades

enterament, al sosteniment dels "expropiadors". Aquesta forma de lluita ha pres un ampli desenvolupament i extensió, indubtablement, tan sols en 1906, és a dir, després de la insurrecció de desembre. L'agudització de la crisi política fins a arribar a la lluita armada i, sobretot, l'agreuiment de la misèria, de la fam i de l'atur en les aldees i en les ciutats han exercit un important paper entre les causes que han originat la lluita de què tractem. El món dels vagabunds, el "lumpenproletariat" i els grups anarquistes han adoptat aquesta forma de lluita com la forma principal i fins i tot exclusiva de lluita social. Com a forma de lluita emprada en "resposta" per l'autocràcia, cal considerar: l'estat de guerra, la mobilització de noves tropes, els pogroms de les centúries negres (Siedlce) i els consells de guerra.

III

El judici habitual sobre la lluita que estem descrivint, es redueix al següent: açò és anarquisme, blanquisme, l'antic terrorisme, actes d'individus aïllats de les masses que desmoralitzen els obrers, que aparten d'ells als amplis cercles de la població, desorganitzen el moviment i perjudiquen la revolució. En els fets comunicats tots els dies pels periòdics s'hi troben, sense dificultat, exemples per a confirmar aquest judici.

Però són convincents aquests exemples? Per a comprovar-ho prenguem la llar en què esta forma de lluita està més desenvolupada: la regió de Letònia. Heus ací en quins termes es lamenta *Nòvoie Vremia* (del 9 i del 12 de setembre), de l'activitat de la socialdemocràcia letona. El Partit Obrer Socialdemòcrata Letó (secció del POSTDR) publica regularment 30.000 exemplars del seu periòdic; en les columnes d'anuncis d'aquest es publiquen llistes de confidents la supressió dels quals constitueix un deure per a cada home honrat; els que ajuden a la policia són declarats "enemics de la revolució" i han de ser executats, i, a més, confiscats els seus béns; es crida la població a no donar diners per al Partit Socialdemòcrata més que contra rebut segellat; en l'última rendició de comptes del Partit figuren, entre els 48.000 rubles d'ingrés de l'any, 5.600 rubles de la secció de Libava per a la compra d'armes, procurats per mitjà d'expropiacions. Com és natural, *Nòvoie Vremia* llança rajos i llamps contra aquesta "legislació revolucionària", contra aquest "govern de terror".

Ningú s'atrevirà a qualificar d'anarquisme, de blanquisme, de terrorisme, aquestes accions dels socialdemòcrates letons. Però, per què? Perquè en aquest cas és *evident* la relació de la nova forma de lluita amb la insurrecció que va esclatar al desembre i que madura de nou. En el que concerneix tota Rússia, aquesta relació no és tan perceptible, però existeix. L'extensió de la lluita de "guerrilles", precisament després de desembre, la seua relació amb l'agreuiment de la crisi no sols econòmica, sinó també política, són innegables. El vell terrorisme rus era obra de l'intel·lectual conspirador; ara, la lluita de guerrilles la manté, per regla general, l'obrer combatent o simplement l'obrer sense treball. Blanquisme i anarquisme se'ls ocorren fàcilment a gents que agraden dels clixés, però en l'atmosfera d'insurrecció, que d'una manera tan evident existeix en la regió de Letònia, és indubtable que aquestes etiquetes apreses de memòria no tenen cap valor.

L'exemple dels letons demostra perfectament que el mètode, tan comú entre nosaltres, d'analitzar la guerra de guerrilles al marge de les condicions d'una insurrecció, és incorrecte, anticientífic i antihistòric. Cal tindre en compte aquesta atmosfera insurreccional, reflexionar sobre les particularitats del període transitori entre els grans actes de la insurrecció, comprendre quines formes de lluita sorgeixen necessàriament com a conseqüència d'això i no sortir del pas amb un assortiment de paraules apreses de memòria, que són empleades igualment pels cadets i per la gent de *Nòvoie Vremia*: anarquisme, pillatge, rufianisme!

Les operacions de guerrilles, es diu, desorganitzen el nostre treball. Apliquem aquest raonament a la situació creada després de desembre de 1905, a l'època dels pogroms de les centúries negres i de la llei marcial. Què és el que desorganitza més el moviment en la dita època: ¿la falta de resistència o bé la lluita organitzada dels guerrillers? Compareu la Rússia Central amb els seus confins de l'Oest, amb Polònia i la regió de Letònia. La lluita de guerrilles ha adquirit indubtablement molta més difusió i desenvolupament en aqueixos confins occidentals. I és no menys innegable que el moviment revolucionari en general, i el moviment socialdemòcrata en particular, estan *més desorganitzats* en la Rússia Central que en les regions de l'Oest. Evidentment, ni tan sols se'ns ocorre la idea de deduir-hi que si els moviments socialdemòcrates polonès i letó estan menys desorganitzats és *gràcies* a la guerra de guerrilles. No. L'única conclusió que se'n desprèn és que no

pot imputar-se a la guerra de guerrilles l'estat de desorganització del moviment obrer socialdemòcrata en la Rússia de 1906.

S'invoquen sovint les particularitats de les condicions nacionals, la qual cosa revela manifestament la debilitat de l'argumentació corrent. Si es tracta de les condicions nacionals, és que no es tracta d'anarquisme, de blanquisme, de terrorisme (pecats comuns a tota Rússia i inclús específicament russos), sinó de quelcom diferent. Analitzeu aquest quelcom diferent d'una manera *concreta*, senyors! Veureu llavors que l'opressió o l'antagonisme nacionals no expliquen res, perquè sempre han existit en els confins occidentals, mentre que la lluita de guerrilles ha sigut engendrada només pel període històric actual. Hi ha molts llocs en què hi ha l'opressió i l'antagonisme nacionals, però no la lluita de guerrilles, que es desenvolupa a vegades sense que es done l'opressió nacional. Una anàlisi concreta de la qüestió mostra que no és del jou nacional del que es tracta, sinó de les condicions de la insurrecció. La lluita de guerrilles és una forma inevitable de lluita en un moment en què el moviment de masses ha arribat ja realment a la insurrecció i en què es produeixen intervals més o menys considerables entre "grans batalles" de la guerra civil.

No són les accions de guerrilles les que desorganitzen el moviment, sinó la debilitat del partit, que no sap *prendre* en les seues mans tals accions. Per això, entre nosaltres, els russos, els anatemes llançats habitualment contra les accions de guerrilles, coincideixen amb accions de guerrilles clandestines, accidentals, no organitzades, que realment desorganitzen el partit. Incapaços de comprendre quines són les condicions històriques que engendren aquesta lluita, som igualment incapaços de contrarestar els seus aspectes perjudicials. La lluita no per això deixa de continuar-se, perquè la provoquen potents factors econòmics i polítics. No tenim força per a suprimir aquests factors ni aquesta lluita. Les nostres queixes contra la lluita de guerrilles són queixes contra la debilitat del nostre partit en matèria d'insurrecció.

El que hem dit de la desorganització s'aplica també a la desmoralització. No és la guerra de guerrilles el que desmoralitza, sinó *la falta d'organització*, d'ordre i de filiació política de les guerrilles. D'aquesta *evidentíssima* desmoralització no ens salvarem ni un àpex condemnant o maleïnt les accions de guerrilles; perquè aquetes condemncions i malediccions són absolutament impotents per a detindre un fenomen provocat per causes econòmiques i polítiques profundes. Se'ns objectarà que si som incapaços de detindre un fenomen anormal i desmoralitzador, açò no és raó perquè el *partit* adopte procediments de lluita anormals i desmoralitzadors. Però tal objecció seria purament liberal-burguesa i no marxista, perquè un marxista no pot considerar *en general* anormals i desmoralitzadores la guerra civil o la guerra de guerrilles, com a una de les seues formes. Un marxista es basa en la lluita de classes i no en la pau social. En certs períodes de crisis econòmiques i polítiques agudes, la lluita de classes, al desenvolupar-se, es transforma en guerra civil oberta, és a dir, en lluita armada entre dues parts del poble. En tals períodes, el marxista *està obligat* a prendre posició per la guerra civil. Tota condemna moral d'aquesta és completament inadmissible des del punt de vista del marxisme.

En una època de guerra civil, l'ideal del partit del proletariat és un *partit de combat*. Açò és absolutament incontrovertible. Estem completament disposats a concedir que, des del punt de vista de la guerra civil, es pot demostrar, i es demostra, la *inconveniència* d'unes o altres formes de guerra civil en un o altre moment. Admetem plenament la crítica de les diverses formes de guerra civil des del punt de vista de la *conveniència militar* i estem incondicionalment d'acord en què, en *aquesta* qüestió, el vot decisiu correspon als militants actius socialdemòcrates de cada localitat. Però, en nom dels principis del marxisme, exigim absolutament que ningú intente sostraure's a l'anàlisi de les condicions de la guerra civil amb frases trivials i rutinàries sobre l'anarquisme, el blanquisme i el terrorisme; que no es faça dels procediments insensats emprats en la guerra de guerrilles en un cert moment per certa organització del Partit Socialista Polonès, un espantall en la qüestió de la participació de la socialdemocràcia en la guerra de guerrilles en general.

L'argument que la guerra de guerrilles desorganitza el moviment ha de ser apreciat de manera crítica. *Tota* forma nova de lluita, que porta aparellada amb si nous perills i nous sacrificis, "desorganitza", indefectiblement, les organitzacions no preparades per a aquesta nova forma de lluita. Els nostres antics cercles de propagandistes es van desorganitzar al recórrer als mètodes d'agitació. Els nostres comitès es van desorganitzar al recórrer a les demostracions. En tota guerra, qualsevol operació porta un cert desordre a les files dels combatents. D'açò no pot deduir-se que no cal combatre. D'açò és necessari deduir que cal *aprendre* a combatre. I res més.

Quan veig socialdemòcrates que declaren arrogantment i presumptuosament: nosaltres no som anarquistes, ni lladres, ni bandits; estem per damunt de tot això, rebutgem la guerra de guerrilles, em pregunte: comprenen aqueixes gents el que diuen? En tot el país s'entaulen encontres armats i xocs entre el govern centurionegrista i la població. És un fenomen absolutament inevitable en la fase actual de desenvolupament de la revolució. Espontàniament, sense organització (i, precisament per això, en formes sovint poc afortunades i *roïnes*), la població reacciona també per mitjà de col·lisions i atacs armats. Estic d'acord en què, a causa de la debilitat o de la falta de preparació de la nostra organització, podem renunciar, en una localitat i en un moment determinat, a col·locar aquesta lluita espontània sota la direcció del partit. Estic d'acord en què aquesta qüestió ha de ser resolta pels militants locals actius, que no és cosa fàcil reajustar el treball d'organitzacions dèbils i no preparades. Però quan veig que un teòric o que un publicista de la socialdemocràcia, no lamenta aquesta falta de preparació, sinó que repeteix amb orgullosa suficiència i entusiasme narcisista les frases apreses en la seua primera joventut sobre l'anarquisme, el blanquisme i el terrorisme, em causa una gran pena el veure rebaixar així la doctrina més revolucionària del món.

Es diu que la guerra de guerrilles aproxima el proletariat conscient a la categoria dels vagabunds bevedors i degradats. És cert. Però d'açò només es desprèn que el partit del proletariat no pot mai considerar la guerra de guerrilles com l'únic, ni tan sols com el principal procediment de lluita; que aquest procediment ha d'estar subordinat als altres, ha de ser proporcionat als procediments essencials de lluita, ennoblit per la influència educadora i organitzadora del socialisme. Sense *esta* última condició, *tots*, absolutament tots, els procediments de lluita en la societat burgesa, aproximen el proletariat a les diverses capes no proletàries, situades per damunt o per davall d'ell, i, abandonades al curs espontani dels esdeveniments, es desgasten, es perverteixen, es prostitueixen. Les vagues, abandonades al caprici espontani dels esdeveniments, degeneren en Aliances, en acords entre obrers i patrons *contra* els consumidors. El parlament degenera en un bordell, on una banda de politicastes burgesos comercia a l'engròs i al detall amb la "llibertat popular", el "liberalisme", la "democràcia", el republicanisme, l'anticlericalisme, el socialisme i la resta de mercaderies de fàcil col·locació. La premsa es transforma en alcavota barata, en instrument de corrupció de les masses, d'adulació grossera dels baixos instints de la multitud, etc., etc. La socialdemocràcia no coneix procediments de lluita universals que separen el proletariat amb una muralla xinesa de les capes situades un poc més amunt o un poc més avall d'ell. La socialdemocràcia empra, en diverses èpoques, diversos procediments, rodejant *sempre* la seua aplicació de condicions ideològiques i d'organització *rigorosament* determinades per la doctrina i l'organització¹.

IV

Les formes de lluita de la revolució russa, comparades amb les revolucions burgeses d'Europa, es distingeixen per la seua extraordinària varietat. Kautsky ho havia previst en part quan deia en 1902 que la futura revolució (tal vegada a excepció de Rússia, afegia) seria no tant una lluita del poble contra el govern, com una lluita entre dues parts del poble. A Rússia veiem que aquesta *segona* lluita pren indubtablement un desenvolupament més extens que en les revolucions burgeses d'Occident. Els enemics de la nostra revolució són poc nombrosos entre el poble, però s'organitzen més i més a mesura que la lluita s'aguditza i reben suport de les capes reaccionàries de la burgesia. És, puix, completament natural i inevitable que en una època *semblant*, en una època de vagues polítiques en escala nacional, la *insurrecció* no pugui adoptar l'antiga forma d'actes aïllats, limitats a un espai de temps molt breu i a una zona molt reduïda. És completament natural i inevitable que la insurrecció prengui formes més elevades i complexes d'una guerra civil prolongada i que comprèn tot el país, és a dir, d'una lluita armada entre dues parts del poble. Semblant guerra no pot concebre's més que com una sèrie de poques grans batalles, separades unes d'altres per intervals relativament considerables i una gran quantitat de petits xocs entaulats durant aquests intervals. Si açò és així (i ho és sens dubte), la socialdemocràcia ha de plantejar-se sense falta la tasca de constituir organitzacions que siguin el més aptes possibles per a dirigir les masses en aquestes grans batalles i, en la mesura en què es pugui, en aquests petits xocs. La socialdemocràcia ha de proposar-se, en l'època en què la lluita de classes s'aguditza fins a arribar a la guerra civil, no sols prendre part *en aquesta guerra civil*, sinó també exercir la funció dirigent en ella. La socialdemocràcia ha d'educar i preparar les seues organitzacions perquè realment siguin capaces d'actuar com una *part bel·ligerant*, no deixant passar cap ocasió d'assestar un colp a les forces de l'adversari.

Aquesta és (no és possible negar-ho) una tasca difícil, que no es pot resoldre de colp. El mateix que tot el poble es reeduca i s'instrueix en la lluita en el curs de la guerra civil, les nostres organitzacions han de ser educades, han de ser reorganitzades sobre la base del que ensenya l'experiència, a fi d'estar a l'altura de la seua missió.

No tenim la menor pretensió d'imposar als militants actius una forma de lluita qualsevol inventada per nosaltres, ni tan sols resoldre, des del nostre gabinet, la qüestió del paper que una o altra forma de guerra de guerrilles pot exercir en el curs general de la guerra civil a Rússia. Lluny de nosaltres la idea de veure en l'apreciació concreta feta d'una o altra acció de guerrilles una qüestió de *tendència* en la socialdemocràcia. Però considerem que constitueix per a nosaltres un deure contribuir en la mesura de les nostres forces a la justa apreciació *teòrica* de les formes noves de lluita que la vida fa aparèixer; que hem de combatre sense quarter la rutina i els prejudicis que impedeixen als obrers conscients plantejar com convé aquesta nova i difícil qüestió i abordar com cal la seua solució.

¹ S'acusa sovint als socialdemòcrates bolxevics d'assumir una actitud irreflexiva i parcial enfront de les accions de guerrilles. Per açò no serà superflu recordar que en el projecte de resolució sobre les accions de guerrilles (N 2 de *Partinje Izvestia* i informe de Lenin sobre el Congrés) el sector de bolxevics que les defèn ha posat les condicions següents per a la seua aprovació: no són tolerades en absolut les "expropiacions" de béns privats; les "expropiacions" de béns de l'estat no són recomanades; només són tolerades a condició que es facen davall el *control del partit* i que els recursos siguin destinats a *les necessitats de la insurrecció*. Les accions de guerrilles que revesteixen la forma d'actes terroristes són recomanades contra els opressors governamentals i els elements *actius* de les "centúries negres", però amb les condicions següents: 1) tindre en compte l'estat d'ànim de les grans masses; 2) prendre en consideració les condicions del moviment obrer local; 3) preocupar-se de no gastar inútilment les forces del proletariat. La diferència pràctica entre aquest projecte i la resolució adoptada en el Congrés d'Unificació consisteix, *exclusivament*, en què les "expropiacions" de béns de l'estat no han sigut admeses.